

Wijzigingen in de tweede druk van *De morele intuïtie van kinderen. Respect en verantwoordelijkheid, vrijheid en geweten* (2009) van Tom Kroon.

Einde juli aanstaande zal de tweede druk van bovenstaand boek verschijnen. Na overleg met enkele gebruikers (docenten van pedagogische opleidingen) en deskundige en kritische meelezers, zijn enige veranderingen aangebracht. Het nieuwe ISBN-nummer wordt 978 90 8850 080 0.

De hoofdstukindeling is dezelfde gebleven, ook de indeling van alle hoofdstukken in korte aan bepaalde onderwerpen gerelateerde paragrafen. Daardoor blijft het boek overzichtelijk voor de student en makkelijk hanteerbaar voor de docent. Studietoelichtingen kunnen immers per paragraaf worden gegeven.

In de hoofdstukken zelf zijn hier en daar wijzigingen ingevoerd en aanvullingen ingevoegd. Veel aandacht is blijven uitgaan naar het geven van goede voorbeelden.

De didactische kwaliteit is verbeterd door aan het begin van elk hoofdstuk een ‘voorblik’ op te nemen waarin de belangrijkste begrippen, die in het betreffende hoofdstuk worden besproken, worden aangestipt. Verder door het opnemen van enkele schema’s waarin de relatie tussen belangrijke begrippen wordt geschetst en door plaatsing in de tekst, voornamelijk in de eerste drie hoofdstukken, van denk- en discussievragen. Deze kunnen desgewenst worden overgeslagen, maar ook aanleiding zijn voor een gedachtewisseling of aangegrepen worden door de student voor een gedachtewisseling met medestudenten of de docent om het verkregen inzicht te toetsen en verdiepen. Sommige vragen kunnen ook als opstapje voor een onderzoekje/paper dienst doen.

Op tal van plaatsen wordt verwezen naar (adressen van) websites waar meer is te vinden over een bepaald onderwerp, of documenten waarnaar in de tekst wordt verwezen, kunnen worden gedownload.

De wijzigingen in de hoofdstukken betreffen altijd een betere en soms beknoptere manier van zeggen. De aanvullingen zijn tot stand gekomen door het toevoegen van paragrafen. De belangrijkste aanvullingen zijn:

Hoofdstuk 1

De paragraaf Levensbeschouwing en moraal is uitgebreid door een enkele subparagraaf toe te voegen. Er worden bij de bespreking van het begrip “brede (of private) moraal” verschillende levensbeschouwingen onderscheiden (seculiere en niet-seculiere), en hun invloed op de publieke moraal en de moraal van de zelfzorg (levenskunst) wordt kort uit de doeken gedaan en met voorbeelden geïllustreerd. Het onderscheid tussen publieke en private moraal en hun onderverdelingen is scherper belicht, ook door het in een schema af te beelden. Een paragraaf getiteld “Hebben dieren moraal?” is eveneens toegevoegd.

Hoofdstuk 2

Het onderscheid binnen de sociale waarden van de publieke moraal tussen persoonlijke waarden en burgerschapswaarden is terminologisch en begripsmatig aangescherpt. De mate waarin de werkelijkheid wordt benaderd, wordt in het hoofdstuk over de wanorde van waardebegrippen gerelateerd aan het menselijk spreken. Binnen de burgerschapswaarde ‘vrijheid’, wordt, om aansluiting te houden met huidige maatschappelijke discussies, aandacht besteed aan het verschil tussen ‘vrijheid van’, ‘vrijheid tot’ en ‘vrij zijn dankzij’. Een paragraaf met de titel “Behoeften zijn levensnoodzakelijk” is toegevoegd.

Hoofdstuk 3

In de vorige druk werd in de eerste drie hoofdstukken verspreid aandacht besteed aan de opvoeding van de morele intuïtie en het moreel besef. In deze druk komt dit aaneengesloten aan het begin van hoofdstuk 3 aan de orde. Toegevoegd is een paragraaf waarin, met verwijzingen naar verscheidene onderzoeken en adviezen (de WRR, de Onderwijsraad, de RMO, Gouden Stadsregels, enz) een beknopt historisch overzicht gegeven wordt van het belang van burgerschapsvorming voor een democratische maatschappij. Toegevoegd is ook een paragraaf onder de titel “Opvoeden tot democratisch burgerschap”. Daarin wordt de aandacht gevestigd op het belang van kinderen de gelegenheid geven te ‘participeren’ in activiteiten die in een plurale samenleving pluraliteit organiseren. Er wordt beknopt inhoudelijk verwezen naar de activiteiten van door universiteiten aangestelde hoogleraren (o.a. M. de Winter, W. Veugelers) en naar enkele lectoraten aan hogescholen (o.a. de Haagse hogeschool, Windesheim in Zwolle).

Hoofdstuk 4

De wijzigingen hier betreffen details

Hoofdstuk 5

Ook in dit hoofdstuk hebben de wijzigingen betrekking op details.

Hoofdstuk 6

Toegevoegd zijn drie paragrafen waarin de ontwikkelingstheorie van Lawrence Kohlberg wordt besproken, toegelicht met voorbeelden en wordt becommentarieerd. De paragrafen met pedagogische aanwijzingen voor de babyleeftijd tot en met die van het oudere schoolkind zijn ingekort.

Hoofdstuk 7

De wijzigingen betreffen een enkele bekorting en verder details.